

ZNOVU

89

TÝDEN PO TÝDNU / DEN PO DNI

Dušan Radovanovič (ed.)

ZNOVU

89

TÝDEN PO TÝDNU / DEN PO DNI

Znovu 89

TÝDEN PO TÝDNU / DEN PO DNI

Český rozhlas - Dušan Radovanovič (ed.)

Obsahová spolupráce: Silvie Havelková, Marcela Blažková,
Ruzbeh Oweysi, Tomáš Dufka, Josef Holík

TIRÁŽ TIŠTĚNÉ PUBLIKACE:

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7
obchod@grada.cz, www.grada.cz
tel.: +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400
jako svou 5716. publikaci

Odpovědná redaktorka Eva Škrabalová
Sazba Jakub Karman, Art007
Fotografie na obálce ČRO

Fotografie a ilustrace v textu z archivu autora, pokud není uvedeno jinak

Ilustrace Opráskí sčeskí historje - autor Jaz

Počet stran 128

První vydání, Praha 2014

Dotisk 2014

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a. s.

UPOZORNĚNÍ PRO ČTENÁŘE A UŽIVATELE TÉTO KNIHY

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trešně stíháno**.

© Český rozhlas, 2014, © Grada Publishing, a.s., 2014
Cover Design © Český rozhlas, 2014, © Grada Publishing, a.s., 2014

Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků.

Publikace vychází ze zpravodajského projektu Českého rozhlasu Znovu89 a může sloužit k pedagogickým a vzdělávacím účelům.

ISBN 978-80-247-5410-9 (tištěná verze)

TIRÁŽ ELEKTRONICKÉ PUBLIKACE:

ISBN 978-80-247-9591-1 (elektronická verze ve formátu PDF)

Obsah

Úvod	9	19. týden, 8.-14. 5. 1989	
		Pokračuje odzbrojení	46
		20. týden, 15.-21. 5. 1989	
1. týden, 1.-8. 1. 1989	10	Poslední oběť	48
		21. týden, 22.-28. 5. 1989	
2. týden, 9.-15. 1. 1989		Boj o zámek	50
Výročí smrti Jana Palacha	12	22. týden, 29. 5.-4. 6. 1989	
3. týden, 16.-22. 1. 1989		Masakr na Náměstí Nebeského klidu	52
Palachův týden	14	23. týden, 5.-11. 6. 1989	
4. týden, 23.-29. 1. 1989		Oscar pro Ropáky	54
Dozvuky Palachova týdne	16	24. týden, 12.-18. 6. 1989	
5. týden, 30. 1.-5. 2. 1989		V Maďarsku se přepisují dějiny	56
Václav Havel navržen		25. týden, 19.-25. 6. 1989	
na Nobelovu cenu míru	18	Děčínská kotva	58
6. týden, 6.-12. 2. 1989		26. týden, 26. 6.-2. 7. 1989	
Jednání u kulatého stolu v Polsku	20	Petice Několik vět	60
7. týden, 13.-19. 2. 1989		27. týden, 3.-9. 7. 1989	
Skončil sovětský Vietnam	22	Škodovka uvedla Favorit na britský trh	62
8. týden, 20.-26. 2. 1989		28. týden, 10.-16. 7. 1989	
Soud s organizátory protestů	24	Jednání mezi Západem a Východem	64
9. týden, 27. 2.-5. 3. 1989		29. týden, 17. 7.-23. 7. 1989	
Tuzex	26	„Jako kůl v plotě“ – Jakešův projev	
10. týden, 6.-12. 3. 1989		na Červeném Hrádku	66
Schwarzenberg v Československu	28	30. týden, 24.-30. 7. 1989	
11. týden, 13.-19. 3. 1989		Zapření petice	68
Zrod internetu	30	31. týden, 31. 7.-6. 8. 1989	
12. týden, 20.-26. 3. 1989		Obnovení PEN klubu	70
Exxon Valdez	32	32. týden, 7.-13. 8. 1989	
13. týden, 27. 3.-2. 4. 1989		Počítače v ČSSR	72
Únos letadla z Ruzyně	34	33. týden, 14.-20. 8. 1989	
14. týden, 3.-9. 4. 1989		Zemanova prognóza	74
Miss Československa	36	34. týden, 21.-27. 8. 1989	
15. týden, 10.-16. 4. 1989		Demonstrace na výročí okupace	76
Neštěstí na stadionu Hillsborough	38	35. týden, 28. 8.-3. 9. 1989	
16. týden, 17.-23. 4. 1989		Východní Němci okupují velvyslanectví	78
Jakeš v Moskvě	40	36. týden, 4.-10. 9. 1989	
17. týden, 24.-30. 4. 1989		Maďarsko otevřelo hranice	80
Elektrotechnika	42	37. týden, 11.-17. 9. 1989	
18. týden, 1.-7. 5. 1989		Calgary Flames v Praze	82
První máj	44		

38. týden, 18.–24. 9. 1989 Vznik iniciativy MOST	84	Příloha 1 Text petice Několik vět	120
39. týden, 25. 9.– 1. 10. 1989 Cesta na západ	86	Příloha 2 Prohlášení vysokoškolských studentů dělníkům a rolníkům	122
40. týden, 2.–8. 10. 1989 Havel v Rudém právu	88	Příloha 3 Prohlášení k občanům 20. 12. 1989	123
41. týden, 9.–15. 10. 1989 Velká pardubická	90	Příloha 4 Prohlášení k občanům ČSSR	125
42. týden, 16.–22. 10. 1989 Adamec v Bagdádu, Honecker v koncích	92	Příloha 5 Dělníci, kamarádi	126
43. týden, 23.–29. 10. 1989 Oslavy vzniku republiky	94		
44. týden, 30. 10.–5. 11. 1989 Gabčíkovo – Nagymaros	96		
45. týden, 6.–12. 11. 1989 Pád Berlínské zdi	98		
46. týden, 13.–17. 11. 1989 17. 11. Zásah na Národní třídě	100		
46. týden, 18.–19. 11. 1989 Vznik Občanského fóra	102		
47. týden, 20.–26. 11. 1989 Týden, který změnil zemi	104		
47. týden, 22.–24. 11. 1989	106		
47. týden, 25.–26. 11. 1989	108		
48. týden, 27. 11.–3. 12. 1989 Generální stávk a konec vedoucí úlohy KSČ	110		
49. týden, 4.–10. 12. 1989 Nová vláda	112		
50. týden, 11.–17. 12. 1989 Otevřené hranice	114		
51. týden, 18.–24. 12. 1989 Pád Ceaușesca	116		
52. týden, 25.–31. 12. 1989 Havel prezidentem	118		

Úvod

Projekt Znovu89 připravil Český rozhlas jako živou reportáž z přelomového roku 1989. Z doby, kdy pukaly ledy a vznikl svět tak, jak ho známe dnes. Naším záměrem nebylo vytvořit jednostrannou agitku ani odbornou historickou práci. Chtěli jsme život v roce 1989 připomenout jednak těm, kteří jeho události před čtvrtstoletím sami intenzivně prožívali, ale především jej představit těm mladším, kteří neměli možnost jej zažít vůbec. Proto jsme se věnovali nejen politice, ale i kultuře, sportu a každodennímu životu. Usilovali jsme přitom o zábavný a srozumitelný, ale pokud možno komplexní obraz doby. Aby vše nebylo jen smrtelně vážné, spojili jsme síly s autorem komiksu Opráskí sčeskí historje, jehož vtipné a ironické postřehy dodaly událostem potřebný nadhled. Snad si ho po 25 letech (ne)vyrovnávání s minulostí můžeme dovolit.

Ideálním prostředkem se ukázaly být sociální sítě, na nichž jsme mohli jednotlivé události a děje připomínat s 25letým odstupem den po dni a hodinu po hodině. Díky intenzivní roční práci vznikla kronika roku 1989, kterou s radostí nabízíme čtenářům alespoň jako malou knížku. Věříme, že si své čtenáře najde stejně, jako si je našel projekt Znovu89 na sociálních sítích i ve vysílání Českého rozhlasu.

Na konci každého úvodu se sluší poděkovat. Dík patří především projektovému manažeru Ruzbehovi Oweyssimu, který projekt vymyslel a na jeho tvorbě se po celý rok intenzivně podílel, a řediteli programového centra ČRo Ondřeji Nováčkovi, který prosadil jeho realizaci. Děkuji též Josefu Holíkovi, jenž se významně podílel na přípravě některých měsíců. Projekt by nikdy nemohl dobře fungovat bez podpory rešeršního oddělení. Jmenovitý dík patří Martině Poliakové, Silvii Havelkové, Marcelce Blažkové, Tomáši Dufkovi a Jaroslavu Novákovi. Poděkování zaslouží též pracovníci archivu Českého rozhlasu a fotoeditorka Dana Wiesnerová. Výtečnou práci odvedl Radiožurnál, na jehož vlnách si mohli posluchači poslechnout i „živé vysílání z roku 1989“. V neposlední řadě bych rád vyslovil uznání nakladatelství Grada (především redaktorce Evě Škrabalové), které dokázalo knížku vydat v rekordně krátkém čase. Největší dík ale směřujeme desetitisícům čtenářů a fanoušků, kteří o projekt projevívali nebyvalý zájem.

Dušan Radovanovič
editor Znovu89

Prezident Gustav Husák, zdroj: Archivní a programové fondy Českého rozhlasu

Na samém počátku roku 1989 Československo nijak nepůsobilo dojmem země, v níž by mělo v nejbližší době dojít k zásadním změnám. Navzdory Gorbačovově politice perestrojky (přestavby) a glasnosti (uvolňování) zůstávaly v ČSSR u moci normalizační struktury, jejichž rigidnost se dala srovnat snad pouze s Honeckerovou NDR. Křídlo zastánců Gorbačovovy perestrojky a ekonomických změn svůj boj definitivně prohrálo v říjnu 1988 odchodem Lubomíra Štrougala z pozice předsedy federální vlády. Řeči o přestavbě a změně stylu tak zůstávaly pouze prázdnými frázemi. V čele republiky stál nadále normalizační prezident Gustav Husák, post generálního tajemníka ÚV KSČ (nejdůležitější mocenskou funkci) zastával Milouš Jakeš. Jedinou alespoň částečně umírněnou postavu v nejužším vedení představoval nový premiér Ladislav Adamec.

Náznamy změn ale přesto bylo možné pozorovat. Těsně před Vánoci 1988 vzdal režim boj se západními vysílačkami a vy-

pnul rušičky. I lidé ve městech, kde rušičky do té doby fungovaly neúčinněji, tak mohli poslouchat vysílání zahraničních stanic – Hlasu Ameriky, BBC, a především Svobodné Evropy. Tyto stanice informovaly o událostech (nutno dodat, že rovněž jednostranně), které cenzura v ČSSR do médií nepustila, nebo jen v pokřivené verzi.

Změny se udály i v rámci disentu. Dne 2. ledna nastoupili jako noví mluvčí Charaty 77 Dana Němcová, Tomáš Hradílek a Saša Vondra. Nahradili Stanislava Devátého, Miloše Hájka a Bohumila Janáta.

Jestliže v ČSSR panoval zdánlivě klid, klíčové události se odehrávaly v Polsku. Polská vláda i generální tajemník polské komunistické strany (PSDS) Wojciech Jaruzelski se rozhodli přistoupit na jednání s odborovým hnutím Solidarita vedeným Lechem Wale-sou. Polští komunisté tak poprvé akceptovali opozici jako politického partnera. Přestože jednání trvala několik měsíců, vedla nako-

1.-8. 1. 1989

Miloš Jakeš a Daniel Ortega, zdroj: ČTK

nec k uspořádání polosvobodných voleb a postupnému přechodu v demokracii.

Na začátku ledna podnikl generální tajemník Milouš Jakeš oficiální návštěvu

Kuby a Nikaraguy. Jednal s nejvyššími představiteli levicové politiky na západní polokouli – s Fidelem Castrem a vůdcem sandinovské revoluce v Nikaragui Danielem Ortegou. Ortega prý Jakeše přesvědčoval o výhodách pluralitního systému a smíšené ekonomiky. Zřejmě marně.

Ještě na konci minulého roku otrásl Evropou atentát ve skotském Lockerbie, nad nímž explodoval americký Boeing 747 společnosti PanAm. Teprve později bylo definitivně prokázáno, že se jednalo o atentát zorganizovaný pravděpodobně Lybií jako odplatu za americké bombardování země. Pád letadla nepřežilo 270 lidí. Celá tragédie nesla i smutnou československou stopu. Teroristé totiž k odpálení letadla použili československou trhavinu Semtex.

Trosky Boeingu 747 u obce Lockerbie, zdroj: Air Accident Investigation Branch, Open Government Licence v2.0 (OGL)

Výročí smrti Jana Palacha

Už druhý týden nového roku přinesl první dramatické události. Na neděli 15. ledna přichystala Charta 77 a další občanské iniciativy vzpomínkovou akci na Václavském náměstí, neboť uběhlo 20 let od upálení Jana Palacha. Už několik dní předem přišly Václavu Havlovi a Daně Němcové anonymní dopisy, ve kterých autoři vyhrožovali sebeupálením. Oba se snažili pisatelům čín rozmluvit i prostřednictvím rádia Svobodná Evropa, které přečetlo jejich prohlášení. Naštěstí k žádné tragédii nedošlo.

Na nedělní vzpomínkový akt se příslušníci SNB a lidových milicí náležitě připravili. V akci jich bylo na 3500. Všichni organizátoři akce byli zadrženi, nebo jim byl znemožněn vstup na Václavské náměstí. Pronést připravený projev nemohla ani herečka Vlasta Chramostová. Přesto se „pod koněm“ sešel několikatisícový dav, který začal spontánně demonstrovat. Policisté ho rozehnali za pomoci obrněných transportérů, vodních děl a obušků. Celkem bylo zatčeno 117 občanů. Tvrdý zásah a následná zuřivá kampaň ve sdělovacích prostředcích ale dovedla na Václavské

náměstí demonstranty i v dalších dnech. Začal tak tzv. Palachův týden.

Policijní zásah na Václavském náměstí 15. ledna 1989, zdroj: ČTK

9.-15. 1. 1989

Akce na tzv. Palachův týden nepřipravovali chartisté náhodou. Zrovna v těch dnech totiž ve Vídni finišovala následná schůzka Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě (KBSE). Její závěrečný dokument zavazoval všechny země (včetně ČSSR) k dodržování lidských práv a poprvé definoval i způsob, jakým měly být uplatňovány. Potlačení demonstrací režimem proto vyvolalo ve světě o to větší odpor.

Zásah na Václavském náměstí vyvolal ohlas ve světových sdělovacích prostředcích
zdroj: Le Monde, 17.1.1989, s.4.

Další události 2. týdne roku 1989

9. ledna

Ještě před událostmi tzv. Palachova týdne oslavil 76. narozeniny prezident Gustav Husák. Oslavy se nesly v duchu zdůrazňování jeho zásluh během Slovenského národního povstání, naopak o 50. letech, kdy sám strávil nějaký čas ve vězení, se raději pomlčelo.

13. ledna

Američtí senátoři Marc Hatfield a James McClure se sešli s mluvčím Charty 77 Sašou Vondrou a signatáři Jiřím Dienstbierem, Václavem Malým a Martinem Paloušem. Hovořili o lidských právech a o možnosti udělit Československu doložku nejvyšších výhod.

13. ledna

O vítězi 11. ročníku Rallye Paříž-Dakar rozhodla mince. Vyhrál Ari Vatanen, druhý Jacky Ickx měl sice v závěru mírně navrch, ale musel se podrobit týmové režii. Kvůli tragické havárii vozu DAF z roku 1988 tentokrát kamiony nesoutěžily.

14. ledna

Skokan na lyžích Pavel Ploc vyhrál závod světového poháru v Liberci. Na 25. ročníku Bohemia Crystal turné dokázal triumfovat v závodech pod Ještědem.

Palachův týden

Palachův týden znamenal největší odpor proti režimu od roku 1969. Oficiální média reagovala na nedělní manifestaci doslova hysterickou a zcela neúměrnou antikampaní, ve které označovala demonstranty za protistátní živly a rozvraceče. Navzdory tomu se hned v pondělí 16. ledna sešli protestující na Václavském náměstí znovu. Představitelé Charty 77 se pokusili položit květiny k pomníku sv. Václava, policie však znovu zasáhla a dav, skandující hesla „svoboda“ a „gestapo“, rozehnala. Mezi zatčenými toho dne byl i Václav Havel. Demonstrace

pokračovaly i v dalších dnech s neutuchající silou. Ve středu 18. ledna – v důsledku reakce světové veřejnosti – policie nezasáhla a lidé se v klidu rozešli. Následující den proto přišlo na Václavské náměstí na 5000 lidí. Filozof Milan Machovec pronesl projev, v němž zdůraznil, že nenásilí neznamená pasivitu a zlu je třeba se postavit. Policie zasáhla s nebývalou brutalitou. Zraněno bylo 14 lidí, 280 účastníků pořádkové složky zadržely. Tímto bezohledným zásahem komunistický režim ještě nakrátko zvítězil. Protestující se sice ještě sešli i v dalších dvou dnech, jejich počty ale pomalu řídly.

Zásah VB z 19. ledna 1989, zdroj: ČTK

Události Palachova týdne vyvrcholily 21. ledna pochodem do Všetat k hrobu Jana Palacha. Příslušníci VB a StB ale hřbitov uzavřely a většinu lidí zadrželi již na nádraží ve Všetatech. Autobusy je pak rozváželi na jiná místa, aby se nemohli k hřbitovu vrátit. Jediný, komu se podařilo na hrob Jana Palacha položit věnec, byl disident Stanislav Devátý.

Pražanům dochází trpělivost

Zmařená provokace protistátních živlů ● Plná odpovědnost na bedra Charty 77 a jim podobných ● Rozhodný postup Bezpečnosti a Lidových milicí ● Občané chtějí pořádek ● UPI naša slova potvrzuje

Praha (Od našich zpravodajů). Václavské náměstí očera odpoledne rozhodně neoprávněno k tradičním procházkám. Neobyčejně bezpečnostní opatření, svolání vyznamení k provokaci demonstrací i uhláskování trapěte, přišli na procházejících odklonila B-nam. Krádeže po třinácté hodině na náměstí postávaly hloučky milicionářů, hlídky VB kontrolovaly zneklující rozběhce.

Ve tři čtvrtě na dvě začala jiskřit – formuje se houf na úrovni Opletalovy, z davu vyletují výkřiky i hrubé urážky na adresu VB a LM. Bez odvolání zástupci úřadů k rozchodu, následují ledy krádeže a jasné povely, příslušníci VB energicky postupují od sochy knížete Václava.

Spíše svou rozhodností, ale i s postátním obušek vyplácejí shromážděné z Václavského náměstí do postranních ulic. V půl třetí je náměstí prázdno, vykloupení pobíhají ulicemi Starého i Nového Města, občas shora pokropení (přímého zásahu jsme nebyli svědky) vodními děly. V 16.30 h naposledy procházíme centrem hlavního města. Vládne tu klid.

● Pokračování na str. 2

Reakce oficiálních médií neměla daleko k hysterii, zdroj: Večerní Praha, 16.1.1989, s.1.

16.-22. 1. 1989

Republikán George H. W. Bush byl 20. ledna inaugurován 41. prezidentem Spojených států amerických. Do té doby působil jako viceprezident Ronalda Reagana.

George Bush (vpravo) nahradil ve funkci Ronalda Reagana, zdroj: Národní archiv USA

Další události 3. týdne roku 1989

16. ledna

Představitelka rakouského ekologického hnutí Freda Meissnerová-Blauová navrhla Michaila Gorbačova na Nobelovu cenu míru. Návrh zdůvodnila tím, že Gorbačov zahájil přestavbu sovětské společnosti, zasloužil se o zákaz jaderných raket středního a kratšího doletu a rozhodl se začít s likvidací chemických zbraní.

17. ledna

Mezinárodní výbor na podporu Charty 77 se sídlem v Paříži udělil cenu Jana Palacha za zvlášť vynikající dílo nebo společensky významnou činnost spisovatelce Evě Kantůrkové.

19. ledna

Rasové nepokoje v americkém Miami vypukly poté, co bílý policista zastřelil dva černošské mladíky na motorce jen proto, že nezastavili. Československý tisk věnoval událostem značnou pozornost, protože v době Palachova týdne ukazoval, že s lidskými právy nemají problém jen ve východním bloku.

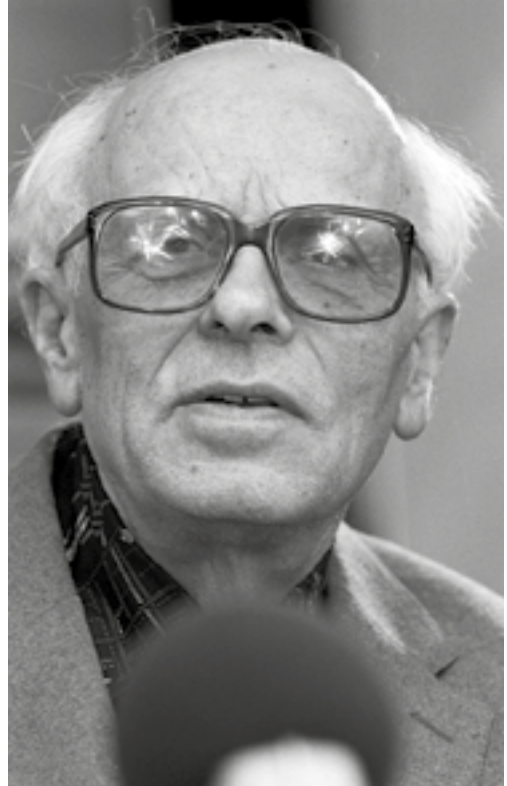
20. ledna

Krasobruslař Petr Barna získal bronzovou medaili na ME v krasobruslení ve věku 22 let. Barna uspěl v anglickém Birminghamu navzdory zraněnému kotníku. Zlato vybojoval již počtvrté Alexander Fadžev.

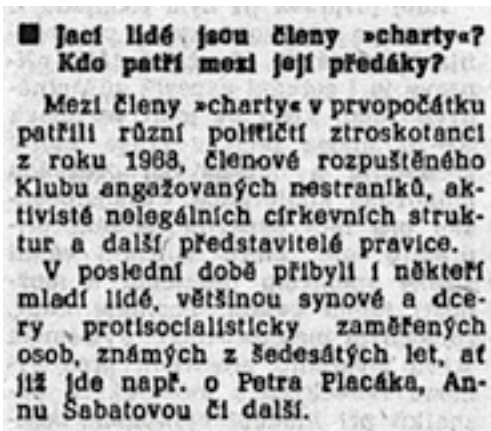

Dozvuky Palachova týdne

Čtvrtý týden nového roku se ještě stále nesl ve znamení Palachova týdne. Dne 25. ledna propustil soud z vazby většinu zadržených organizátorů manifestací, ve vězení ale nadále zůstala J. Petrová a O. Veverka i Václav Havel. Všichni měli být obviněni z výtržnictví. Situace v ulicích se sice již uklidnila, pobouření ale neutuchalo doma ani v zahraničí. Na dopis kardinála Františka Tomáška, jenž vyjádřil nesouhlas se zásahem bezpečnostních složek, reagoval premiér Adamec velmi podrážděně. Kardinála obvinil z výzvy k občanské neposlušnosti a vyvolávání anarchie. Tomášek ale nebyl sám. Jak se ukázalo, nespokojenost hlodala i v páteři komunistické strany – v dělnické třídě. Například dělníci z Petřvaldu napsali ÚV KSČ dopis, v němž uvedli: „My, mladí občané, si sami uvědomujeme, jak málo víme například o 50. letech, o roce 1968, o Janu Palachovi a samozřejmě i o činnosti lidí kolem Charty 77. Není toho opravdu málo, co chceme znát... Hovořili o novém myšlení, nemáme na mysli

Sovětský vědec a nositel Nobelovy ceny Andrej Sacharov, autor: R. C. Croes, Národní archiv v Haagu, lic. CC BY-SA 3.0 NL

Takto Rudé právo vysvětlovalo svým čtenářům, kdo jsou „chartisté“, zdroj: Rudé právo, 25.1.1989, s.2.

informovanost po staru, ale předně možnost být správně informován a možnost informovat pro všechny občany naší republiky, tedy i pro Chartu 77.“

Asi největší mezinárodní ohlas ale vyvolal dopis sovětského jaderného vědce, disidenta a nositele Nobelovy ceny Andreje Sacharova. Ten zaslal představitelům států KBSE ve Vídni protest proti potlačování manifestací v Československu a zdůraznil, že jsou zcela v rozporu s vídeňskými úmluvami.

Ve věku 84 let zemřel ve Španělsku na těžký západ plic fenomenální surrealistický malíř Salvador Dalí. Dalí se proslavil excentrickým vystupováním i snovými obrazy s obrovskou dávkou fantazie.

Salvador Dalí, zdroj: Roger Higgins, Library of Congress USA

Další události 4. týdne roku 1989 |||||

22. ledna

Navzdory rušné situaci zasedali v Praze vedoucí představitelé Světové odborové federace v čele s generálním tajemníkem Ibráhimem Zakarijou.

24. ledna

Československé úřady odmítly udělit vstupní vízum Karlu Schwarzenbergovi, přestože byl předsedou Mezinárodní helsinské federace pro lidská práva.

28. ledna

V Bratislavě v Poštové ulici vzniklo zařízení typu McDonald's. Jmenovalo se Gur-

mán a nabízelo mimo jiné sezamové housky. Po pražském Arbatu se jednalo o druhý podnik tohoto typu v Československu.

29. ledna

Navzdory nepřízni počasí a nedostatku sněhu se konal tradiční běžkařský závod Jizerská padesátka. Triumfoval v ní František Mach z Elitex Jablonec, mezi ženami zvítězila Marcela Jebavá, rovněž z Jablonce.

Václav Havel navržen na Nobelovu cenu míru

Václav Havel, zdroj: ČTK

Američtí kongresmani Dennis DeConcini a Steny Hoyer navrhli Václava Havla na Nobelovu cenu míru. Ve svém zdůvodnění mimo jiné uvedli: „Zatímco v jiných východoevropských státech lze pozorovat podstatný pohyb k větší demokracii, Československo zakouší vlnu represe, jejíž drsnost a rozsah nemají od let 1968–69 obdobu. Ani to však neotráslo Havlovým zaujetím pro mír a lidská práva a jeho kritičností k stavu lidských práv v Československu.“

Dramatik a disident Václav Havel strávil ve vězení pět let. Díky své politické aktivitě, ale také divadelním hrám, jimiž zaujal už v šedesátých letech a esejím jako *Moc bezmocných*, se stal světově známým a spolu s Lechem Walesou z polské *Solidarity* také nejvýraznějším představitelem politické opozice ve východním bloku.

První únorový den vznikla Obroda: Klub za socialistickou přestavbu. Jejimi členy se stali převážně bývalí představitelé Pražského jara z roku 1968, kteří byli po nástupu normalizace z KSČ vyloučeni. Řadili se mezi ně osobnosti jako Čestmír Císař, Jiří Hájek nebo Věněk Šilhán. Klub usiloval o změnu poměrů v Československu v duchu Pražského jara a Gorbačovovy perestrojky a vycházel důsledně z levicových pozic. Během listopadu 1989 se stal součástí Občanského fóra, jeho představitelům se ale nepodařilo výrazněji prosadit.

Jiří Hájek byl čsl. ministrem zahraničních věcí v době Pražského jara. zdroj: Rudé právo, 10.4.1968, s.1.

V pouhých 38 letech zemřel v západoněmeckém Mannheimu krasobruslař Ondrej Nepela. Nepela se stal v roce 1972 v Sapporu prvním československým olympijským vítězem v krasobruslení. Byl rovněž trojnásobným mistrem světa. Stal se jednou z prvních obětí HIV mezi známými sportovci.

Ondrej Nepela v dobách své největší slávy - Friedrich Gahlbeck, Bundesarchiv, Bild 183-L1129-0018 / CC-BY-SA, zdroj: Wikimedia Commons, lic. CC BY-SA 3.0 DE

Další události 5. týdne roku 1989 |||

2. února

Na návštěvu ČSSR přijel Wojciech Jaruzelski. První tajemník ÚV PSDS se sešel jak s prezidentem Husákem, tak s generálním tajemníkem Milošem Jakešem. Českoslovenští představitelé byli zneklidnění Jaruzelskiho rozhodnutím jednat s opozicí.

2. února

Byl popraven pětinasobný vrah Vladimír Lulek. V roce 1986 Lulek ubodal manželku a její čtyři děti, navíc vážně zranil sousedku. Jednalo se o poslední popravu na území České socialistické republiky.

5. února

Ludvík Vaculík píše v reakci na události Palachova týdne stať „Komunismus je bití“. Jeho slova znějí doslova prorocky: „Jednu těžkou myšlenku máme: Kde se vzalo tolik surovců v uniformě i v civilu, kdo je tak vychoval a řídil? Až dnešní prozatímní vláda odejde, kam dáme tolik defektních lidí?“

5. února

Českoslovenští tenisté zdolali v Davis cupu tým SSSR 4:1. Ve dvouhrách uspěli Miloslav Mečíř a Milan Šrejbr, ve čtyřhře pak zvítězil zkušený Tomáš Šmíd s mladíčkem Petrem Kordou.

Jednání u kulatého stolu v Polsku

Dne 6. února došlo v Polsku ke zlomové události. Byly zahájeny rozhovory u kulatého stolu mezi vládou a opozicí. Část komunistických představitelů si od jednání slibovala uvolnění tlaku veřejnosti, který se stupňoval s ekonomickými problémy a jejich sociálními dopady. Úvodního jednání se zúčastnilo 57 představitelů různých politických a společenských sil, mezi jinými Lech Walesa, Adam Michnik, Jacek Kurón, Bronislaw Geremek či Tadeusz Ma-

zowiecki. Hlavním reprezentantem zdánlivě roztržštěné opozice ale bylo odborové hnutí Solidarity. Vládní síly zastupoval např. Leszek Miller, Czesław Kiszczak, slovo měl pochopitelně i dosavadní šéf polských komunistů Wojciech Jaruzelski. Obtížná jednání trvala dva měsíce, povedlo se však dohodnout postupný nekrvavý ústup polských komunistů od moci, legalizaci Solidarity a polosvobodné volby v červnu téhož roku.

Vodní nádrž Nové Mlýny – Autor: Uživatel Fetour, zdroj: Wikimedia Commons, lic. public domain

Na řece Dyji vyvrcholilo napouštění třech nádrží vodního díla Nové Mlýny. Jednalo se o největší vodní nádrž na Moravě. Přehradní soustava měla zabránit jarním záplavám, které způsobovaly značné škody. Závlahový systém navíc díky

Novým Mlýnům přivedl v období sucha vláhu 45 000 hektarům zemědělské půdy na jihu Moravy. Horní nádrž slouží k rekreaci, střední jako přírodní rezervace s ostrůvky pro hnízdění ptáků a dolní pro výrobu elektřiny.